

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان: نقش الگوی تعاملی سلطه گر در تعالی خانواده

استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین محمد صادق فاضل

نام نویسندگان: رقیه دوراهی - کبری بحرینی

مدرسه علمیه الزهرا (س) عسلویه و فاطمه الزهرا (س) کنگان

استان بوشهر

چکیده

اهمیت خانواده یعنی اینکه ما خانواده را پابرجا و بدون آسیب نگه داریم خانواده نهاد بسیار مقدسی است که هم مایه بقای نسل بشر و هم بستری است که انسان در آن به کمال می‌رسد از این رو حفظ آن و استحکام بخشی به آن اهمیت بسزایی خواهد داشت

خانواده بستری است که در آن فرد رشد یافته و از موجودی ضعیف به انسانی با شخصیت تبدیل می‌شود چرا که خانواده نخستین محیط اجتماعی است که فرد در آن قرار می‌گیرد و والدین و اطرافیان کودک نخستین انسانهایی هستند که با وی ارتباط برقرار می‌کنند.

تعالی خانواده یعنی پرداختن به جنبه‌های حقیقی انسان و ایجاد زمینه رشد در موضوع خانواده باید زمینه‌ی رشد فکری و روحی و اخلاقی زن و مرد فراهم شود و هر دو آگاهانه و مسئولانه، فرزندان را بر مدار تربیت الهی، آموزش دهند تا به تولد ثانویه برسند. خانواده کارآمد و متعالی، مهری سویی

کلمات کلیدی: الگوی تعاملی سلطه‌گر، اهمیت خانواده، تعالی خانواده

مقدمه

خانواده محل رشد معنوی انسان و محل بیشترین امتحانات هست، محل دریافت بیشترین نعمات الهی هم خانواده است محل زیاد شدن روزی است به این معنی که قبل از این که به تدبیر و هنر و زرنگی و چابکی انسان وابسته باشد به تعاملی که انسان با خانواده و ذوالارحام دارد بستگی دارد و از مهمترین عوامل رزق و روزی انسان است و در بین انواع روزی ها، نوع تعامل با خانواده از مهمترین عوامل تعیین عمر انسان است (حجت الاسلام علیرضا پناهیان) انتظار ما از دیگران باید انتظاری حقوقی باشد یعنی اگر وظیفه اخلاقی را در قبال ما انجام دادند تشکر کنیم ولی اگر انجام ندادند ناراحت نشویم. احساس وظیفه ما نسبت به دیگران در خانواده باید در حد رفتار اخلاقی باشد و نه بسنده کردن به حقوق و عدالت داشتن روابط خانوادگی قوی و عمیق به دلایل زیر ضروری است. تعهد، پذیرش ویژگی ها و نقایص یکدیگر، حمایت و پشتیبانی، محبت و همدلی، اتحاد و با هم بودن، برقراری ارتباط خوب، روابط خانوادگی سالم می تواند به تقویت صمیمیت عاطفی کمک کند و به نوبه خود احساس همدلی و دلسوزی را در کودکان پرورش دهد، والدین می توانند الگوی مناسبی برای فرزندان خود باشند و پایه و اصول ارزش های اخلاقی را به آنها بیاموزند، حل و فصل مشکلات خانوادگی و کشمکش ها، به روشی صمیمانه کمک می کند

تعامل و ارتباط بین اعضاء خانواده الگوهای متفاوتی دارد از جمله :

الگوی مقابله ای، الگوی پذیرا و پویا، الگوی وابسته و یکی از الگوهای شایع، الگوی سلطه گر است .

الگوی سلطه گر که گاهی تحت عنوان الگوی پدر سالار معروف است البته پدر سالار به تنهایی نیست بلکه مادر سالار هم داریم و معمولاً مردها وقتی خانواده تشکیل می دادند در پس ذهنشان این بوده که باید خانواده را به گونه ای اداره کنند که حرف ، فقط حرف خودشان باشد .

۱- الگوی سلطه گر و تعاملی

این الگو، الگوی سنتی جامعه ماست یعنی از قدیم الایام بوده است این پژوهش حاضر درصدد است تا نقش الگوی تعاملی سلطه گر در تعالی خانواده را بررسی کند

آسیب های تعاملی به دسته ای از نابسامانی ها و ناهنجاری های رفتاری افراد یک جامعه چه به صورت فردی و یا جمعی اطلاق می شوند که ریشه در بی نظمی ها، کژ کارکردی های پدیده های اجتماعی و پیامدهای نامطلوب آنها دارد. این آسیب ها غالباً باعث رنجش روانی، جسمی و مادی اقشار خاص و آسیب پذیر جامعه می شوند

۱-۱) سلطه پذیری

سلطه پذیری به معنای تسلیم شدن و تشویق کردن سلطه گران است کسی که سلطه -پذیر است؛ از انجام دادن کاری که دشمنی دیگران را برانگیزد خودداری میکند، جرأت انتقاد کردن از دیگران را ندارد (دکتر منوچهر خادمی)

ا در یکی دو قرن اخیر، با بروز پدیده ی ننگین و شوم استعمار و استکبار بین المللی دچار آفتهای بزرگی شد؛ مهم ترین این آفتهای نظام سلطه است، نظام سلطه به معنای آن است که در روی زمین، ملت ها به دو گروه تقسیم بشوند : یک گروه سلطه گر، و یک گروه سلطه پذیر دولت های استکباری عادت کرده اند که سلطه گری کنند، زور بگویند در اقتصاد ملت ها، در فرهنگ ، سیاست ورزی ، تربیت ، و در سبک زندگی ملت ها، از سر استکبار و سلطه طلبی دخالت کنند؛ همه چیز دنیا در اختیار آنها باشد .

۱- انفی سلطه گری

مفهوم سلطه در قرآن کریم با عبارات مختلف و واژه های گوناگونی چون ظلم، بغی، حرص، سبیل، تعدی، کبر، آمده است و نفی سلطه گری و مذمت سلطه پذیری و احکام آن ها، مضمون آیات زیادی از قرآن قرار گرفته است و به پیامدها، اثرات سوء سلطه گری، راه رهایی از زیر بار سلطه گران و شیوه های استکبارستیزی اشاره میکند. «حوزه شمول فراز آخر آیه لا تظلمون ولا تظلمون» (بقره/ ۲۷۹)

در رابطه با مفاهیم یاد شده، بسیار وسیع تر از آیات دیگر و حتی آیه نفی سبیل است، ولی تاسیس قاعده ای با عنوان قاعده نفی ظلم جهت استناد و بهره گیری های لازم در این مورد، مغفول واقع شده و این نوشتار نخست سعی در توضیح این مهم دارد هدف بهره مندی بیشتر از رهنمودها و آموزه های قرآنی و آگاهی یافتن مسلمانان از آثار شوم نیرنگ ها و شیطننت های نظام های سلطه گر جهان و شیوه های موثر استکبارستیزی به خصوص برای مرتبطان و کارگزاران سیاست خارجی است بر اساس آیه

«وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»؛ (نساء، ۱۴۱)

خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است

یعنی خداوند در قوانین و شریعت اسلام به هیچ وجه راه نفوذ و تسلط کفار را بر مسلمانان باز نگذاشته و کافر در هیچ زمینه ای نمی تواند بر مسلمان مسلط شود لذا از دیدگاه حکومت اسلامی، روابط خارجی کشورهای اسلامی با کشورهای غیراسلامی باید بر اساس این قاعده فقهی قرآنی برنامه ریزی و کنترل شود، زیرا در صورت عینیت بخشیدن و عملی کردن این اصل، تمام راه های نفوذ و تسلط کفار و بیگانگان در تمام زمینه ها مسدود می شود.

آسیب های مرتبط با فناوری های جدید مرتبط با اینترنت است که ماهواره، بازی های رایانه ای، تلفن همراه و برنامه های اجتماعی می توانند در این مجموعه قرار گیرند
آسیب های فضای مجازی عبارت است:

۱. از دست دادن هویت اسلامی ایرانی
۲. قبح شکنی نسبت به ناهنجاری های دینی
۳. اجتماعی
۴. عدم مسئولیت پذیری .
۵. اشاعه سستی و تنبلی .
۶. تبدیل شدن سرگرمی به هدف .
۷. ناتوانی در مدیریت زمان .
۸. تمایل به گوشه نشینی و انزوا .
۹. افزایش روحیه پر خاشگیری و خشونت .
۱۰. تزلزل اعتماد به نفس .
۱۱. توسعه وسواس های فکری و عملی .
۱۲. آسیب اجتماعی بزهکاری .

راهکار ها :

۱. تقویت تعامل میان اعضای خانواده
۲. فرهنگ سازی برای استفاده مناسب از فناوری اطلاعات و فضای مجازی
۳. آشنا کردن والدین با شبکه های اجتماعی و رسانه و ضرر و زیان ها
۴. برگزاری کلاس های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب فناوری های جدید و نحوه ی استفاده ی صحیح از آنها
۵. تشویق به شرکت در فعالیت های اجتماعی و تقویت این گونه رفتارها توسط والدین
۶. گذراندن اوقات بیشتری با فرزندان در فضای بیرون از خانه به طوری که فرزندان از نظر عاطفی، احساس خلأ نکنند و جهت جبران این کمبود به فضای مجازی پناه نبرند
۷. پخش برنامه های کوتاه آموزشی درباره مزایا و معایب اینترنت از زبان ورزشکاران و هنرمندان محبوبی که عموماً جوانان آنها را الگوی خود قرار می دهند.

۱-۶ والدین کنترلگر

در هر خانواده‌ای به شرایط فرهنگی، مذهبی و نقش‌های جنسیتی زوجین بستگی دارد، در گذشته مردان بیشتر نقش نان آور خانواده و انجام کارهای فیزیکی و فنی را داشتند و بانوان در منزل کارهای تغذیه‌ای، نگهداری از بچه، حفظ سلامت روانی و تامین بعد عاطفی خانواده را انجام میدادند در این زمینه دیده شدن هر یک از اعضای خانواده از اهمیت بالایی برخوردار است .

کنترل گری اقتصادی :

والدین کنترلگر و سمی در امور اقتصادی زوجین دخالت کرده و حتی اگر آنها خرید کوچکی داشته باشند ، به تفریح، سفر بروند باید به خانواده همسرشان توضیح بدهند گاهی این والدین پا را فراتر گذاشته و حتی می خواهند از میزان دخل و خرج و پس انداز زوجین سر در بیاورند .

کنترل گری روابط :

والدین کنترلگر و سمی گاهی در همه روابط زوجین دخالت می کنند برخی از آنها روی معاشرت های زوجین تمرکز کرده اعصاب آنها را بر هم می ریزند .

کنترل گری فعالیت های شخصی :

والدین کنترلگر و سمی در همه فعالیت های شخصی زوجین ممکن است دخالت کنند یعنی همه فعالیت ها مانند تحصیل، ورزش، خواب و خوراک، کار کردن و خلاصه همه چیز زیر ذره بین خانواده قرار دارد .

۱-۷ آسیب های فضای مجازی

:آسیب‌های فضای مجازی عبارت است :

از دست دادن هویت اسلامی ایرانی

قبح شکنی نسبت به ناهنجاری‌های دینی و اجتماعی

عدم مسئولیت‌پذیری

اشاعه سستی و تنبلی

تبدیل‌شدن سرگرمی به هدف

ناتوانی در مدیریت زمان

تمایل به گوشه‌نشینی و انزوا
افزایش روحیه پرخاشگری و خشونت
تزلزل اعتماد به نفس
توسعه وسواس‌های فکری و عملی
آسیب اجتماعی بزهکاری
در ادامه مباحث بیان شده به چند راهکار اشاره می‌نماییم
تقویت تعامل میان اعضای خانواده
فرهنگ سازی برای استفاده مناسب از فناوری اطلاعات و فضای مجازی
آشنا کردن والدین با شبکه‌های اجتماعی و رسانه و ضرر و زیان‌ها
برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب
فناوری‌های جدید و نحوه‌ی استفاده‌ی صحیح از آنها
تشویق به شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و تقویت این گونه رفتارها توسط والدین
گذراندن اوقات بیشتری با فرزندان در فضای بیرون از خانه به طوری که فرزندان از نظر عاطفی، احساس خلأ
نکنند و جهت جبران این کمبود به فضای مجازی پناه نبرند
پخش برنامه‌های کوتاه آموزشی درباره مزایا و معایب اینترنت از زبان ورزشکاران و هنرمندان محبوبی که .
عموما جوانان آنها را الگوی خود قرار می‌دهند

نتیجه گیری

یکی از مهم ترین رمزهای موفقیت در کنارآمدن با والدین کنترل گر و سمی این است که ابتدا بتوانید احساسات خود را مدیریت کنید تا زندگیتان متشنج نشود و آرامش داشته باشید .

درست است در مقابل رفتارهای این نوع والدین احساساتتان به جوش می آیند و این باعث به هم خوردن آرامش شما می شود و به تقلا می افتید که بلافاصله کاری بکنید یا چیزی بگویید اما در این هنگام به جای هر کاری ابتدا خودتان را آرام کنید مثلاً تا ۱۰ بشمارید یا یک لیوان آب خنک بنوشید .

پرخاشگری نکنید حواستان باشد که یک موقع پرخاشگری های کلامی آن ها به شما هم سرایت نکند و شما عصبانی نشوید پس خونسردی تان را حفظ کنید .

بالغ رفتار کنید هنگامی که شبیه به یک نوجوان در برابر والدین رفتار می کنید، قطعاً آن ها هم می خواهند طرز فکرتان را تغییر دهند اما زمانی که با اعتماد به نفس با آن ها مواجه شوید، متوجه می شوند که شما قرار است کار خودتان را پیش ببرید و دیگر کم تر در امور شما دخالت می کنند .

۱. خانواده کارآمد و متعالی، مهری سویزی

۲. وسائل الشیعة، ج ۲۲، ص ۷

۳. حیدری، ناهید (۱۳۹۴)، روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی.

۴. حجت الاسلام علیرضا پناهیان.

۵. بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه السلام ۳۱/۰۲/۱۳۹۳

۶. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۰۱/۰۱/۱۳۸۷

۷. دکتر منوچهر خادمی

۸. (بقره / ۲۷۹) .

۹. (نساء / ۱۴۱) .

۱۰. (یوسف / ۴۰) .

۱۱. (نساء / ۸۰) .

۱۲. (اسرا / ۲۳) .

۱۳. (لقمان / ۱۵) .

۱۴. [کنز العمال، ۵۱۳۷] .

۱۵. [الخصال ج ۱، ص ۳۰، ح ۱۰۶] .

۱۶. [علل الشرائع ج ۲، ص ۵۶۰، ح ۱] .